

Justis- og beredskapsdepartementet

18. februar 2022

Deres referanse: 22/785

Høring – midlertidig forskriftshjemmel om utvidet adgang til fjernmøter som følge av utbruddet av covid-19

1. Innledning

Norsk Journalistlag (NJ) er organisasjonen for alle som jobber med journalistikk eller bidrar til redaksjonelle produkter i norske medier. Medlemmer i NJ arbeider på grunnlag av retten til fri informasjon og hensynet til faglig integritet i samsvar med presseetikken. Vi skal ivareta medlemmenes journalistfaglige interesser og blant annet verne om yringsfriheten og den redaksjonelle uavhengigheten.

Hvis det vedtas en foreslått utvidet adgang til fjernmøter for straffesaker og sivile saker som følge av utbruddet av covid-19, mener vi det bør tydeliggjøres at de alminnelige offentlighetsreglene skal legges til grunn også i slike situasjoner.

Selv om befolkningen ikke fysisk kan være til stede under møtet, gjelder offentlighetsprinsippet. På samme måte som et offentlig fysisk møte i domstolen, skal det iverksettes nødvendige tiltak for å sikre åpenhet om forhandlingene. God tid i forveien skal det gis informasjon til journalister og annet publikum om hvordan de kan følge fjernmøtet, og det alminnelige prinsippet om møteoffentlighet etter Grunnloven § 100 femte ledd, Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 6 og domstolloven § 124 første ledd gjelder. Journalisters adgang til å følge forhandlingene, men med et eventuelt referatforbud, må også opprettholdes ved et fjernmøte. Det samme gjelder journalisters mulighet til å uttale seg om lukkede dører, jf. «Dommerne og mediene - En håndbok om regelverk og god praksis for dommernes forhold til mediene» (2012) side 29 og utkast til ny domstollov § 16-7 første ledd.

Samfunnet har under pandemien blitt tryggere på å bruke digitale kommunikasjonsverktøy, også i rettsmøter. Dagens teknologi gir gode og sikre løsninger for å gjennomføre fjernmøter. Dette krever imidlertid at regelverket rundt slike ordninger er pedagogisk og klart, og en henvisning til de alminnelige saksbehandlingsreglene om offentlighet i rettspleien vil etter vår mening forhindre uriktig etterlevelse av bestemmelsene. Ikke minst vil et utvetydig regelverk på området ha stor betydning for lik offentlighetspraksis her i landet. Etterlevelsen av slike grunnleggende rettigheter skal ikke måtte avhenge av den enkelte domstolledelses skjønn eller tekniske kunnskap.

Åpenhet er en grunnleggende verdi for et demokratisk samfunn. Regler om offentlighet legger til rette for at allmennheten kan føre kontroll med, og bygge tillit til, myndighetenes behandling av enkeltsaker og deres systemer for behandling av rettssaker. Tilgang til møter er et viktig journalistisk redskap. Innledningsvis i pandemien var det store utfordringer for våre medlemmer knyttet til møteoffentligheten i rettsapparatet. Det må sikres at dette ikke skjer igjen, og at vi har et godt regelverk som legger tydelige rammer for håndteringen av journalisters tilgang til rettsmøtene.

I 2022 ligger det å være «teknisk bakpå» når det gjelder fjernmøter, langt fra terskelen som er satt for eventuelle unntak fra åpenhetsprisnippet i Grunnloven § 100 femte ledd. Det er ikke slik at domstoler må velge mellom å gjennomføre møter uten publikum, eller å avlyse rettsforhandlinger. I dag finnes det tekniske løsninger som enkelt er tilgjengelig for alle, og som kan sørge for møteoffentlighet også ved fjernmøter i domstolen. For eksempel i den digitale rettssalen til Høyesterett, som benytter Pexip, er det plass til 35 tilhørere. Dette må kunne forventes for alle domstoler. På bakgrunn av tidligere omtalte uttalerett for journalister ved spørsmål om lukkede dører, må den tekniske løsningen legge til rette for toveiskommunikasjon i slike situasjoner.

NJ ber derfor om at det i den foreslåtte midlertidige forskriftshjemmelen til å videreføre eller gjeninnføre adgangen til fjernmøter, henvises til de alminnelige reglene om offentlighet.

Med vennlig hilsen
for Norsk Journalistlag

Dag Idar Tryggestad
leder

Ina Lindahl Nyrud
advokat